

Krista Rauvola

KOHTAAMISIA KOULUN
KÄYTÄVÄLLÄ

Nuoren kouluarki oppituntien ulkopuolella

OPINNÄYTETYÖ

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Helmikuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 20.2.2013
Tekijä(t) Krista Rauvola	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma/ Yhteisopedagogi	
Nimeke Kohtaamisia koulun käytävällä Nuoren kouluarki oppituntien ulkopuolella		
Tiivistelmä <p>Opinnäytteessä kuvataan nuoren arkea koulussa, oppituntien ulkopuolella. Tässä työssä selvitetään, missä määrin nuorten elämänpiirit näkyvät nuorten puheissa kouluohjaajan kanssa käydyissä keskusteluissa, sekä millaisia asioita nuoret kertovat kouluohjaajalle. Oppituntien ulkopuolinen aika on välitilaa virallisen koulun ja oppilaan oman ajan ja arjen kokemuksen välillä. Kyse on nuorten elämänpiirejä yhdistävästä kokemuksellisesta tilasta.</p> <p>Opinnäytteen tutkimus aloitettiin Piikkiön yhtenäiskoulussa keväällä 2011 tutkimuspäiväkirjan pidolla keskittyen 7- 9-luokkien oppilaisiin. Etnografisella otteella toteutettu tutkimus on kooste nuorten kanssa käydyistä keskusteluista oppituntien ulkopuolella.</p> <p>Tulokset kertovat, että nuorilla on halu ja tarve puhua omista asioistaan. Koulun käytävillä käydyt keskustelut koskettivat pääasiassa koulumaailmaa, mutta esille nousi myös muita nuoren elämään liittyviä asioita. Yhteisölliset tai yhteiskunnalliset asiat eivät nousseet esille nuorten puheissa tämän tutkimusjakson aikana.</p> <p>Tuloksista nousee esille selkeästi koulun nuorisotyöntekijän tärkeys kouluympäristössä. Toinen merkittävä asia, joka nousi tutkimuksesta esille, on opettajan ja nuorisotyöntekijän ammatillinen ero suhtautumisessa nuoren ihmisen elämään koulussa. Nuoren huomionhakuisuus ja aikuisennälkä ovat muun muassa niitä asioita, joihin koulunuorisotyöllä voidaan koulussa vastata.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Nuorten elämänpiirit, koulu, koulunuorisotyö		
Sivumäärä 37	Kieli Suomi	URN http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201302202452
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Penttinen Pekka	Opinnäytetyön toimeksiantaja Kaarinan kaupunki/ Piikkiön yhtenäiskoulu	

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis February 20 th , 2013
Author(s) Krista Rauvola	Degree programme and option Civic activities and youth work/ community educator	
Name of the bachelor's thesis Meetings in the school corridor Youth weekday at school outside of a classroom		
Abstract <p>The aim of this thesis is to describe the everyday school life of youth outside of the classroom. School life outside of the classroom is defined here as any time the youth is at school but is not in a lesson, in other words, time spent in the hallways. This includes time in between lessons, recesses and lunch breaks. It is a question of the common space that connects youths' experiences and different aspects of their lives.</p> <p>Research for this thesis began in September 2011 at Piikkiös' Comprehensive School between grades 7 to 9. Research was made by keeping research-diary. This thesis is utilized ethnographic methods and it is a compilation of young people's conversations. According to the outcomes of this research, youth have a strong desire and a need to discuss their own lives at school. Research also showed that school itself was a dominant topic of conversation among youth, though personal issues also commonly arose as topics of conversation. However, neither community nor social issues were discussed among youth during the time of this research.</p> <p>Many conclusions can be drawn from this research. One conclusion is about how instrumental Youth Workers can be in a school environment. A second important issue that arose is the difference in professional attitudes between teachers and Youth Workers towards a young person's life at school. Youth attention-seeking and "hungry for adults' attention" among other things are answered by school youth work.</p>		
Subject headings, (keywords) Different life aspects in youth, school, School Youth Worker.		
Pages 37	Language Finnish	URN http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201302202452
Remarks, notes on appendices 		
Tutor Penttinen Pekka	Bachelor's thesis assigned by City of Kaarina/ Piikkiös' Comprehensive School	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	NUOREN ELÄMÄNPIIRIT.....	4
2.1	Nuori elämänpiirien ristitulessa.....	4
2.2	Nuoret institutionaalisessa koulussa.....	5
2.3	Koulu nuoren kokemana elämänpiirinä.....	6
2.3.1	Koulu yhteisöllisenä näkemyksenä.....	7
2.3.2	Koulu jäsentää nuoren päivää.....	8
2.4	Piikkiön yhtenäiskoulu nuoren elämäntilana.....	9
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
3.1	Tutkimuksen tarkoitus	13
3.2	Tutkimuskohde	14
3.3	Tutkimusmenetelmä ja tutkimusaineiston hankinta	15
3.4	Tutkimus etiikka ja luotettavuus.....	16
3.5	Aineiston analyysi	18
4	TUTKIMUSTULOKSET	19
4.1	Nuori kohtaa kouluohjaajan.....	19
4.2	Kouluohjaaja kohtaa nuoren.....	24
4.3	Käytäväkeskustelut	26
4.4	Yhteenvedo tulosten analysoinnista	30
5	POHDINTA	31
	LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Kouluun palkattava koulunuorisotyöntekijä herättää keskustelua, ajatuksia ja kritiikkiäkin. Uuden ammattiryhmän saaminen koulun systeemin sisälle ei ole itsestään selvä asia. Huolimatta kritiikistä ja kankeista vanhoista rakenteista, ollaan Suomen kouluihin yhä enemmän tahtomassa nuorisotyön ammattilaisia.

Tavat ja toimintakulttuuri ovat syvälle juurtuneita peruskoulun rakenteisiin, jonne uuden ammattiryhmän on vaikea löytää paikkaansa. Suomessa on havahduttu kuitenkin siihen, ettei koulua tai oppilaita tarvitse eikä tule jäsentää enää ainoastaan oppimisen tai sen ongelmien näkökulmasta. Oppilaiden kohtaamiselle heidän arkisessa ympäristössään on nähty nuorisotyöllinen tilaus, joka toimintatavoillaan tukee muun muassa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulussa. Huolimatta siitä, että peruskouluissamme toimii opetushenkilöiden lisäksi jo muita ammattilaisia, kuten kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja koulukuraattori, on koulunuorisotyöntekijälle selvä tilaus.

Koulu ja nuoret tutkimuskohteena ovat aina olleet kiinnostavia. Koulua kontrolloi valtio ja siksi koulun toiminnasta ollaan äärimmäisen kiinnostuneita. Viime vuosien erilaisten ikävien koulutapahtumien ja sitä kautta medioiden huomion kiinnittämisen vuoksi, halutaan nähdä mitä koulun sisällä oikeasti tapahtuu.

Nuorisotyöntekijälle profiloitua työnkuvaa on laajennettu jo Suomen peruskouluihin. Erilaisten hankkeiden kautta sekä kunnan nuorisotyöntekijöiden toimesta on os aikaista nuorisotyötä tehty kouluissa jo pitkään. Suunniteltaessa kouluun vakituista nuorisotyöntekijän ammattia tulisi mielestäni selvittää mihin tarpeisiin ja millaiseen työtehtävään nuorisotyöntekijää koulussa tarvitaan. Tanja Leppä (2010) tuo esille Nuorisotutkimuksen Verkkokanavalla koulunuorisotyötä koskevan avainajatuksen: *”Nuorisotyön näkökulmasta koulu työympäristönä on perusteltu, sillä siellä tavoitetaan koko nuorten ikäluokka, sekä voidaan toteuttaa ennaltaehkäisevän työn lisäksi varhaista puuttumista. Monitieteiseltä pohjalta ponnistavan ja monialaiseen työskentelyotteeseen orientoituvan nuorisotyön on helppo kiinnittyä koulun arkeen ja kasvatusyhteisöön.”*

Kivelä (2011) on tutkinut opinnäytteessään koulunuorisotyötä siitä näkökulmasta, mitkä menetelmät toimivat koulunuorisotyössä ja mikä on nuorten lähestymisorientaatio koulunuorisotyöntekijään. Hotokka (2012) taas on opinnäytteessään tutkinut sitä, millainen oppilasta tukeva moniammatillinen verkosto yläkouluissa on sekä kartoittanut koulujen kasvatustehtäviä ja koulunuorisotyön paikallisia tarpeita Mikkelissä. Peilaan muun muassa näiden töiden sisältöä ja yhteneväisyyksiä omaan työhön myöhemmin pohdinnassa.

Lähdin työstämään opinnäytetyötäni eri yhteydessä koulunuorisotyöhön liittyvien kommenttien perusteella. Olen itse toiminut Piikkiön yhtenäiskoulun koulunuorisotyöntekijänä, kouluohjaaja-nimikkeellä, yläkoulun puolella helmikuusta 2008 lähtien. Vuodesta 2008 kouluohjaajan työ on kehittynyt monipuoliseksi ja koulun haasteisiin vastaavaksi, yhteisöä tukevaksi ja kehittäväksi ammattikuvaksi. Alun perin kouluohjaaja palkattiin Piikkiöön toimimaan pääasiassa JOPO- oppilaiden kanssa. JOPO eli joustavaperusopetus on nimensä mukaisesti joustavia opetusmenetelmiä käyttävä opetusohjelma. JOPO:n lisäksi nousi nopeasti esille muita tehtäviä, joihin kouluohjaajaa tarvittiin. Tällä hetkellä kouluohjaaja toimii koulussa osana oppilashuoltotyöryhmää, kehittäen, tukien ja auttaen oppilaiden arkea koulussa. Kouluohjaaja on keskeinen vaikuttaja koulukiusaamisten ennaltaehkäisemisessä sekä niiden selvittämisessä.

Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia nuoren arkea koulussa, oppituntien ulkopuolella. Pyrkimykseni on tuoda esille se, millainen tila koulu on nuorista katsottuna. Samalla tuon oman näkemykseni siihen, mikä on koulunuorisotyöntekijän paikka ja tarve koulussa. Näkökulmani koulussa tehtävään nuorisotyöhön perustuu kouluohjaajana tekemiini oppilaiden kanssa toimimista koskeviin havaintoihin. Koulukiusaaminen, koulusurmat, nuorten masentuneisuus, yksinäisyys ja muut ongelmat nuoren arjessa antavat aihetta tutkailla nuoren koulumaailmaa myös tältä alueelta.

Opinnäytetyössäni on etnografiselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä, jolloin kohtaan yläkouluikäisiä nuoria heille ominaisessa kulttuuri- ja toimintaympäristössä ja tarkastelen samalla heidän tapojaan kohdata arkinen aikuinen – koulunuorisotyöntekijä. Olemalla koulun sisällä, osa nuorten kouluarkea, tutkimalla ja ihmettelemällä heidän

puheenaiheitaan, mutta samalla ohjaamalla ja auttamalla, on tämä opinnäyte osa merkittävää tutkimusta.

Opinnäytetyöni rakentuu siten, että lukijalle tulisi mahdollisimman kattava käsitys tutkittavasta koulusta ja tutkimusjakson aikana tapahtuneista kohtaamisista. Käsittelen teoreettisessa osuudessa nuoren elämää sfäärien ja elämänpiirien sisällä, sekä tuon esille koulun sisällä ymmärrettäviä fyysisiä ja sosiaalisia tiloja. Tarkastelen koulua myös yhteisönä, mutta jokseenkin kriittisestä näkökulmasta. Tutkimusosuudessa esittelen tutkittavan koulun fyysisen olemuksen ja pohdin tähän tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Käytän omaa ammatillista näkemystä ja elämäkokemusta apuna varsinaisten tulosten analyysissä. Tarkoitukseni on tuoda esille tutkimusjakson aikana kirjaamiani kohtauksia ja keskusteluja nuorten kanssa. Pohdin näiden keskustelujen sisältöä nuorisotyön näkökulmasta.

Seuraamalla havainnoinnin menetelmin nuorten keskinäisiä keskusteluja, itse osallistumalla niihin sekä kirjaamalla ylös kohtauksia nuorten kanssa, saan kattavan näemyksen siitä, mitä tapahtuu nuoren kouluarjessa oppituntien ulkopuolella. Havainnoimalla kouluympäristöä olen saanut välillistä ja suoraa tietoa siitä, mitä koulun sisällä todella tapahtuu. Havainnointi ja nimenomaan tutkittavan kohteen tarkkailu on tutkimuksen kannalta tärkeää, vaikka siinä saattaa oma tunne vaikuttaa tutkimustuloksiin. (Hirsjärvi 2004, 202.) Tutkimuspäiväkirjan kirjaukset olen tehnyt kevään 2011 aikana Piikkiön yhtenäiskoulussa, lähinnä yläkoulun puolella.

Tästä opinnäytteestä saatu tieto vaikuttaa suoraan oman työnkuvan jatkuvaan kehittämiseen. Lähtökohtana työlle on ollut sen arvo myös Piikkiön yhtenäiskoulun moniammatilliselle työryhmälle. Nuoren äänen näkyväksi tekeminen on haasteellinen, mutta mielenkiintoinen tehtävä.

2 NUOREN ELÄMÄNPIIRIT

Nuoren maailma koostuu erilaisista instituutioista, joita voidaan myös kutsua sfääreiksi. Näitä sfäärejä ovat perhe, kaverit, mediat, koulutus, työ ja vapaa-aika. Nämä elämänpiirit voivat olla ristiriidassa toistensa kanssa, jolloin nuori joutuu tekemään valintoja ja selviytymään omin keinoin eri sfäärien välillä. Huttunen (2003, 22) on omassa tutkimuksessaan avannut ruotsalaisen kulttuuritutkija Fornäsin esittämiä nuoren elämänpiirejä. Koko elämismailma ja sfäärit toimivat muun systeemin välissä, jossa valtio ja raha pyrkivät hallinnoimaan ja kontrolloimaan.

Käsitteinä elämismailma ja sfääri ovat paikkaan sidottuja, eikä niitä voi kuvailla irrallaan ajasta. Ajan ja paikan rajat ovat Huttusen (2003, 22) mukaan murtuneet modernisaation edetessä. Muutos on vaikuttanut myös elämänpiirien välisiin rajoihin. Asennoituminen työhön ja vapaa-aikaan on myös muuttunut. Harrastukset ja muut vapaa-ajanviettotavat vievät nykyään enemmän nuorten ajasta kuin aiemmin. Sfäärien muutoksesta kertovat myös koulun ja median lähentyminen. Mediat näyttävät yhä suurempaa osaa tämän päivän nuorten arjesta. (Mts. 23.)

2.1 Nuori elämänpiirien ristitulessa

Voidaanko koulua pitää niin vahvana instituutiona, että se irtoaisi oppilaiden ja opettajien elämismailmasta (Laine 2000, 18). Virallinen koulu voi varmaankin niin tehdä, mutta nuoren elämismailma on lisäksi niin paljon muuta. Laineen (2000, 229) mukaan ”*koulun suorittaminen on virallisen koulun systeemin ja koululaisten elämismailman raja*”. Oppituntien ulkopuolinen aika on välitilaa näiden elämismailmojen välillä.

Nuori sukkuoi elämänpiiristä toiseen ja yrittää säilyttää niiden välisen tasapainon. Aina tämä ei välttämättä onnistu ja silloin nuori joutuu käymään identiteetikamppailua ja valitsemaan omien elämänpiiriensä vahvuuden. (Huttunen 2003, 22.) Esimerkiksi harrastus sen mielekkyyden vuoksi saattaa usein viedä voiton koulumailmasta.

Luonnollisesti edellä mainitut sfäärit eivät ole täysin erillisiä toisistaan, eivätkä aina sopusoinnussa nuoren elämässä. Usein nuori joutuukin tilanteisiin, joissa elämänpiiris-

tä toiseen sukkulointi ei ole aina yksinkertaista. Hyvin usein nuori haluaa säilyttää hyvät välit vanhempiinsa, mutta kavereiden suunnalta voi tulla sellaista painetta, joka asettaa nuoren vaikeiden valintojen eteen. Tilannetta, jossa nuori pyrkii miellyttämään molempia, niin vanhempia kuin ystäviään, kutsutaan Huttusen (2003, 23) mukaan kaksoisorientaatioksi.

2.2 Nuoret institutionaalisessa koulussa

Nuoren suhde kouluun on muuttunut verrattuna aiempiin sukupolviin. Nuorten kiinnostukset suuntautuvat enemmän kavერიpiireihin, vapaa-ajanviettoon ja kuluttamiseen. Nuorten omaa kulttuuria voidaan pitää täysin erillisenä koulun kulttuurista. Koulu on kuitenkin edelleen tärkeä vaihe nuoren matkalla aikuisuuteen. (Laine 1997, 15.) Koulu on julkinen paikka, jossa nuori saa mahdollisuuden muodostaa käsitystä omasta sosiaalisesta minuudesta. Tähän liittyy nuoren tarve "olla jotakin", ja tähän hän pyrkii kavereiden ja aikuisten kautta käymänsä vuorovaikutuksen kautta. (Mts. 136.) Laine (2000, 14) pitää koulua yhteiskunnallisena instituutiona, mikä sosiaalistaa, sopeuttaa ja kontrolloi nuoria yhteiskuntaan. Organisointi koulussa tapahtuu tottumusten, tapojen ja rutiinien kautta. Kaikessa olemisessaan, toiminnassaan ja tietoisuudessaan nuoret sosiaalistuvat institutionalisoitumiseen. Tämä tapahtuu sisäistäen, toistaen, ulkoistaen ja esineellistäen.

Koulua on viime aikoina laitettu "yksilöllisyyden", "joustavuuden" ja "valinnaisuuden" -otsikoiden alle, jolla on pyritty koulun ja yhteiskunnan yhteen liittämiseen ja jossa on nykypäivälle tyypillinen markkina-vivahde. Tällaisessa toiminnassa saatetaan Laineen mukaan usein unohtaa, että koulu on aina myös sosiaalinen yhteisö, joka kasvattaa yksilöitään omanlaisiin suhdemalleihin. (Laine 2000, 18).

Nuoren suhtautuminen kouluun ja suhde koulun ja nuoren välillä muodostuu hänen ja koulun eri toimintatasojen kohtaamisesta. Asenteet sääntöihin, koulumenestykseen ja omaan asemaan kouluyhteisössä vaikuttavat suhteen muodostumisessa. Myös ryhmäkoolla, koulun toimintaympäristöllä sekä koulutoiminnan puitetekijöillä on vaikutusta koulusuhteeseen. (Lämsä 2009, 35.) Nuoren suhde kouluun on muuttunut siinäkin suhteessa, ettei nuori enää tarkastele maailmaa koulusta saamien välineiden avulla vaan hän tarkastelee koulua maailmasta käsin (Laine 2000, 16).

Suurin osa aloittavista ekaluokkalaisista menee kouluun innokkaana ja koulumyönteisenä. Mistä siis johtuu, että moni nuori kokee negatiivisuutta koulua kohtaan viimeistään yläasteen aikana? Koulussa koetut asiat ja nuoren oman paikan muotoutuminen koulussa vaikuttavat vielä kauan peruskoulun jälkeenkin. (Sarha 2005, 19–24.) Laineen tutkimuksen mukaan nuoret eivät viihdy koulussa, vaikkakin arvostavat koulun perustehtävää eli opetusta. Nuorilla pitäisi olla enemmän vaikutusmahdollisuuksia. (Laine 1997, 18.)

Nuoren ja koulun väliseen suhteeseen liittyy useita ambivalensseja, joilla tarkoitetaan kahta vastakkaisen tunteen samanaikaisuutta. Ambivalenssi löytyy nuoren ja koulun suhteessa siinäkin kohtaan, kun ajatellaan koulun institutionalisoitumisen ja nuoren elämänsfäärien välisen suhteen ristiriitaa. Koulu ei ole valmis ottamaan muutoksia vastaan. (Laine 2000, 17.) Koulun arkipäivän ymmärtäminen ja tutkiminen voi avata uutta näkökulmaa myös informaaliseen oppimiseen. Kokemuksellisuus ja merkityksellisyys ovat oppimisen keskeisimmät kysymykset, puhuttaessa yksilön sisäisestä ja ulkoisen todellisuuden vuorovaikutuksesta. (Mts. 21–22.)

2.3 Koulu nuoren kokemana elämänpiirinä

Koulu sisältää päällekkäisiä sosiaalisia maailmoja ja se voidaan jakaa viralliseen (formaaliin) ja epäviralliseen (informaaliin) kouluun. Tämä jaottelu tekee mahdolliseksi sen, että koulua voidaan tutkia muusta suunnasta kuin ainoastaan oppitunneilta katsottuna ja sen tutkimiseen voidaan käyttää välineitä, joita vaaditaan ymmärtääksemme nuorten maailmaa. (Kiilakoski 2012, 11.)

Koulu on nuorelle paikka, jossa saadaan ystäviä ja vietetään aikaa heidän kanssaan. Siellä nuorelle syntyy sosiaalisia verkostoja, joissa nuori yrittää selviytyä omien voimavarojen avulla. Koulu on paikka, jossa nuorella on muun muassa ulkonäköpaineita ja siellä kokeillaan ensimmäisiä seurustelusuhteita. Parhaimmillaan koulu on paikka, jossa syntyy eliniän kestäviä ihmissuhteita ja saadaan rakennusaineita omalle elämälle. Sosiaalisuuden areena on koulussa kaikkialla, välitunneilla, ruokatunneilla, koulumatkoilla ja vielä vapaa-ajallakin. Nuoret näkevät tällä areenalla kaiken, mutta aikuisille siitä saattaa osa jäädä verhon taakse. (Kiilakoski 2012, 10.)

2.3.1 Koulu yhteisöllisenä näkemyksenä

Petri Paju jakaa tutkimuksessaan (2011) koulun syvimmän olemuksen epäviralliseen ja viralliseen kouluun ja nämä molemmat ilmentyvät fyysisen koulun sisällä. Paju pohtii etnografisessa tutkimuksessaan koulua sykehdyttävällä tavalla. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa sitä, puuttuuko koulusta edelleen se yhteisöllisyys, jolla voitaisiin ehkäistä ja mahdollisesti tuoda esille nopeasti ja helposti kouluun liittyviä ongelmia.

Fyysisen koulun sisällä, nuoren elämänpiirien ristitulessa ja nykykoulun asettamien sosiaalisten paineiden alla, tekee nuoren elämän tutkimisen mielenkiintoiseksi ja ajan-kohtaiseksi. Tämän työ keskittyy edellä mainituista arkisista elämänpiireistä juuri kouluun ja miten muut elämänpiirit heijastuvat sinne.

Yhteisö-sanaa on koulun yhteydessä vaikeaa käyttää, koska sen merkitys jää usein hämäräksi. Siksi yhteisön olemassaolo koulun sisällä pitäisi aina määritellä ja tehdä selväksi myös sen toteutuminen. Mitä itse asiassa yhteisöllä koulun sisällä tarkoitetaan? (Paju 2011, 17.) Koulussa lokeroidaan asioita, eikä se ole itsestään selvä yhteisöllisyyden paikka. Jos yhteisöllisyyttä halutaan kouluun lisää, sille sovitaan erikseen aika ja paikka. Erilaiset juhlat ja yhteiset päivät toteutetaan koska ne nähdään koulun yhteisöllisyydelle sopivaksi. (Mts. 192–193.) Koulua pidetään jollain lailla itsestään selvänä yhteisönä, mitä se harvoin todellisuudessa on.

Piikkiön yhtenäiskoulussa yhteisöllisyyttä on haluttu tuoda lisää teemapäivien, tukioppilastoiminnan, juhlien ja tapahtumien muodossa. Kaikkeen tähän ollaan valmiina siinä toivossa, että sillä edesautetaan koulun yhteisöllisyyttä. Tosiasia on, että jos nuoret haluaisivat jollain tavalla vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin, opettamiseen, arviointiin tai koulun käyntiin ja olla mukana päättämässä koulun säännöistä ja rangaistuksista, tämä ei saa opettajien puolelta kannatusta. Silloin ei voida puhua yhteisöstä, koska siitä puhuttaessa koulun sisäisessä yhteisössä pitäisi olla kaikilla tasapuolinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin.

Yhteisöllisyys on täysin kokemuksellinen asia. Yhteisön tunnusmerkkeinä ovat yhdessä ratkotut pulmat ja luottamus siinä olevia jäseniä kohtaan. Yhteisö rakentuu jäsenten välisissä suhteissa ja jäsenten kokemuksia siitä, että on osa kokonaisuutta. Yhteisön pitäisi ennen kaikkea olla mahdollisuus ja voimavara. (Paju 2011, 195.)

Paju tuo yhteisökäsitteen rinnalle sosiaalisen tilan. Sosiaalinen tila on tila, mikä näkyy fyysisenä tilana, mutta siinä on näkymätön todellisuus. Sitä ei voi koskea. Sosiaalisessa tilassa ihmisellä on positio, samalla tavalla kuin fyysisessä tilassa paikka. Sosiaalista tilaa määritetään ihmisten suhteilla ja etäisyyksillä, ero ja välimatka perustuvat koko tilan käsitteelle. Henkilön teot, sanat ja arvostukset ymmärretään hänen positioonsa sosiaalisessa tilassa. (Paju 2011, 44–45.)

2.3.2 Koulu jäsentää nuoren päivää

Koulun käytävät ovat fyysisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia. Viralliseen kouluun kuuluvaksi voidaan lukea viralliset asiakirjat, opetus ja oppikirjat, myös luokkahuonevuorovaikutus kuuluu viralliseen kouluun. Virallisen koulusta tekee sen taustalla oleva oppivelvollisuus sekä arviointi ja päättötodistuksen saaminen. Virallisuus tulee myös siitä, että oppilas on aina oppilas, poissa ollessaan koulusta hän on poissaoleva oppilas, mutta edelleen oppilas. (Paju 2011, 19.) Epävirallista koulua voidaan pitää yhtä tärkeänä kuin virallista koulua. Lähtökohtana epävirallisen eli informaalin koulun määrittelyssä on vuorovaikutus oppitunneilla ja niiden ulkopuolella. Epävirallinen koulu pitää sisällään nuorisokulttuureja ja nuorista lähtöisin olevaa toimintaa koulun sisällä. Epävirallisuutta ovat nuorten ilmaisemana opettajien olotilat ja lempinimet, sekä välitunnilla tapahtuva sosialisointi. (Mts. 21.)

Tehtäessä analyysia Pajun esittämän kolmen koulumuodon välillä, voidaan ne nähdä erillään, mutta nuori näkee ne yleensä yhtenä asiana. Yhtäläillä, kun virallinen koulu arvioi, päästää luokaltaan ja määrittää jatko-opintomahdollisuuksia, myös epävirallinen koulu tekee sen omalla tavallaan. Fyysinen koulu on nuorelle paikka, jossa tämä kaikki tapahtuu. Epävirallisessa koulussa yksin jääminen on kaikkein kamalin hetki. (Paju 2011, 24.)

Epäselvä, rajaton nuorten joukko on virallisen koulun häiriötekijä. Virallinen koulu toimii niin, että se pystyy osoittamaan kaikelle ajan ja paikan. Virallinen koulu tarjoaa ruuan ja paikan ruokailulle, se elää julkisen liikenteen sekä työehtosopimuksen raameissa. Sadat ihmiset koulussa suorittavat annettuja tehtäviä ja siirtyvät tilasta toiseen. Virallinen koulu tuo järjestystä sinne, missä sitä ei välttämättä ole. Arvosanojen tulisi olla suhteessa arvosanoihin toisella puolella maata. Koululla on muitakin tehtäviä kuin arvioida, opettaa ja valikoida, mutta niiden tulosten toteennäyttäminen on hankalampaa. (Paju 2011, 192.)

Epävirallisen koulun yhteisöllisyyttä on vaikeampi nähdä. Epävirallisen koulun sosiaalinen järjestys voidaan nähdä ongelmana, mutta se on paljon muutakin. Se nähdään sosiaalisen käyttäytymisen oppimisen tilana, sellaisena oppimisena, mitä ei voi oppia kalvosulkeisissa. (Paju 2011, 214.)

Siinä, miten nuoret suhtautuvat epäviralliseen ja viralliseen kouluun, heijastuu se, miten he suhtautuvat maailmaan. Heille on kertynyt vuosien aikana kykyä nähdä sosiaalisen tilan yhteyksiä, syitä ja seurauksia (Paju 2011, 217). Epävirallisen ja virallisen koulun yhteen nivominen on tärkeää ja tulee muistaa, ettei epävirallisuus tarkoita ainoastaan nuorisokulttuurien valumista kouluun. Opettajat ovat tärkeä osa epävirallista koulua. (Mts. 26.)

Epävirallinen koulu elää vaikeasti ennakoitavaa elämää, joka sisältää jaetut asiat ja assosiaatiot (Paju 2011, 120). Epävirallinen koulu voi muuttua hetkessä. Muutokseen tarvitaan vain yksi tekstiviesti tai saamatta jäänyt viikonlopun bilekutsu. Epävirallinen koulu elää omaa elämää. Fyysinen koulu on paikka, jossa tämä kaikki tapahtuu. Siellä epävirallinen ja virallinen koulu kohtaavat, mitä ne tekevät myös sosiaalisessa tilassa. (Mts. 229.) *"Tulevan tai menneen viikonlopun vetovoima oli helppo havaita ihmisten ryhmittäytymisestä, äänen tasosta, nauramisista ja muista merkeistä, vaikka ei itse keskustelua kuulisikaan."* (ms. 117).

2.4 Piikkiön yhtenäiskoulu nuoren elämäntilana

Piikkiön yhtenäiskoulussa nuoren koulupäivä alkaa yleensä klo 8-9, jolloin hän saapuu kouluun joko omin avuin tai kauempaa tulevat koulukyydityksin. Keskimäärin

koulupäivä kestää kuusi tai seitsemän tuntia, eli noin 35 viikkotuntia. Päivään sisältyy kolme pidempää 15 minuutin välituntia ja kaksi tai kolme lyhyempää niin sanottua siirtymätaukoa, jotka ovat viiden minuutin pituisia. Tämän lisäksi päivään sisältyy lounastauko ja sitä seuraava noin 20 minuutin kestoinen välitunti. Eli yhteensä nuorella on koulupäivän aikana yli puolitoista tuntia sellaista aikaa, jolloin hän ei ole oppitunnilla.

Virallisen vapaa-ajan lisäksi tutkimukseen sisältyy aika, jolloin nuori jostain syystä on joko itse poistunut tai hänet on poistettu oppitunnilta parkkiin. Parkki on erityisluokan yhteydessä toimiva tila, jonne nuori ohjautuu silloin, kun tunnilla olo jostain syystä keskeytyy. Parkkia valvovat erityisopettajat, koulunkäyntiavustaja ja kouluohjaaja.

Fyysinen koulu muodostuu fyysisestä rakennuksesta, ihmisistä toimimassa sen sisällä ja aika-tila-järjestyksestä. Fyysinen koulu määrittää sen, mitkä tilat ovat avoimia ja mitkä suljettuja, ja koska voi liikkua ruokalaan tai WC-tiloihin. (Paju 2011, 21.) Koulun arkkitehtuuri on tehty sellaiseksi, että pelkästään liikkumalla käytävällä tiettyyn aikaan tiedetään onko nuori siellä luvallisella asialla. Organisoinnilla hallitaan koko koulun massaa. (Mts. 22.)

Piikkiön yhtenäiskoulu on 7.-9.-opetusluokkien puolelta kolmekerroksinen, punatiilinen rakennus, jota ympäröi kaunis luonto, iso kenttä, koulun piha ja liikuntahalli. Alimmassa kerroksessa on isompi aula, josta löytyvät puinen tuoliryhmä, poikien ja tyttöjen saniteettitilat sekä pääuloskäynti. Aula on kaiken keskiössä, jonka läpi niin opettajat kuin oppilaat kulkevat luokkiin, ruokalaan, opettajahuoneeseen, kansliaan ja ulos. Aulan seinällä on ilmoitustaulu ja peilejä.

Puisia tuoleja löytyy muualtakin rakennuksista, pääosin käytäviltä ja ne ovat kiinnitetty melkein kaikki seinään kiinni. Nämä ovat oppilaiden ainoa viihtymistä lisäävä asia heidän odotellessa käytävällä tuntien alkua. Käytävät ovat pihan lisäksi oppituntien välillä oppilaiden vapaa-aikatilaa (Laine 1997, 55). Käytävää voidaan Laineen mukaan pitää massakokemisen tilana, jossa jokainen joutuu etsimään oman tien ja paikan. Käytäviä pidetään siirtymätiloina, julkisena ja väliaikaisena olemisena oppitunnille tai välitunnille mentäessä. (Mts. 56.) Toisaalta Laine kuvaa käytäviä "vapaatiloi-

na", jotka voivat nuorille olla joko yksityisiä tai julkisia. Nuorelle julkisen tilan käyttö liittyy sosiaalisuuteen ja yhdessäoloon. (Mts. 69.)

Kuva 1: ”*Joo, vähä sekoiltii, ku odotettii opoo*”

Milla Tuomisto Piikkiön yhtenäiskoulu

Kuva 1 on nuoren ottama kuva, minkä hän on jakanut sosiaalisessa mediassa. Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa ja se pitää tässäkin kohtaa paikkansa. Nuori ilmentää omaa tilaansa kuvan keinoin ja kertoo siitä, miten nuori tuo hauskuutta ja omaa elämismaailmansa koulun käytävälle.

Käytävä on fyysinen tila, mikä on tehty arkkitehtuurisesti helposti valvottavaksi. Käytävällä saattaa joutua useiden katseiden kohteeksi ja varsinkin yksinäiselle nuorelle se on haastava tila, jonka hän joutuu kävelemään päästä päähän. (Paju 2011, 46.) Käytävä voidaan Pajun mukaan nähdä myös sosiaalisena ja kulttuurisena tilana. Kulttuurinen käytävä koulun sisällä antaa kuvan nuorelle ja vanhemmalle siitä, miten koulua käydään ja miten koulussa missäkin tunneilla toimitaan. Sosiaalisesta käytävästä puhutaan sosiaalisessa tilassa silloin, kun tilassa on ihmisiä, joilla on kyseisen käytävän samat säännöt ja arvot. Sosiaalinen käytävä toteutuu, jos siihen on tulijoita. (Laine 1997, 46.)

Opettaja nähdään Laineen tutkimuksessa portinvartijana luokkahuoneen ja koulun muiden tilojen välillä. Tila sulkeutuu ja määrittyy opettajan kautta. Oppilaat kuvaavat luokkahuoneen tilana, jossa pulpetilla on tärkeä rooli ja kiinnepiste. Laine kyseenalaistaa luokkahuoneen rutinoitumista ja sitä, onko nuoren rooli virallisessa koulussa "pakon sisäistymistä". (Laine 2000, 32.)

Sosiaalinen tila koetaan Laineen tutkimuksessa fyysistä tilaa keskeisemmäksi. Vuorovaikutuksen kautta, muodostaen molemmille tunne- ja toimintatilan syntyy sosiaalinen tila. Tila voi olla minkä kokoinen tahansa, löyhä tai jäykkä, mutta siinä on mahdollisuus säädellä läheisyyttä ja etäisyyttä. (Laine 2000, 33.)

Ruokala on paikka, jonne koulun väki kerääntyy kerran päivässä ruokailemaan ja samalla keskustelemaan asioista. Näin ollen ruokala on hyvin keskeisessä asemassa ja sisältää niin sosiaalisen kuin fyysisenkin tilan. Kaikki eivät mahdu koulun ruokalaan samaan aikaan, joten ruokailua on porrastettu. 1.-6.-luokan oppilaat ruokailevat ensin ja sen jälkeen on 7.-9.-luokkalaisten vuoro. Linjasto on keskellä ruokalaa ja sen molemmin puolin löytyy pitkiä pöytärivistöjä. Toisella puolella ruokalaa ovat ikkunat ulos ja toisessa päässä esiintymislava, mikä mahdollistaa sen, että ruokalasta pystytään helposti muokkaamaan juhllallisuuksiin ja muihin tapahtumiin sopiva tila.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön toteuttaminen jakautui kolmeen osaan. Ensimmäisessä osuudessa keräsin havaintoja nuorten arjessa, toisessa osuudessa työstin havainnot tiivistettyyn havaintopäiväkirjaan ja viimeiseksi tulee opinnäytetyön kirjallinen työstäminen. Työn toteutus tapahtui koko ajan oman työn ohella.

Kohtaamisia koulun käytävällä – opinnäytetyön tutkimusosuus toteutettiin Piikkiön yhtenäiskoulussa. Tämä koulu valikoitui tutkimuskohteeksi, koska työskentelen siellä päivittäin nuorten parissa. Tutkimuksen toteutusta tehtiin työpäivien sisällä, tavallisessa kouluarjessa, jossa nuorten kohtaaminen oli luonnollista ja arkeen kuuluvaa.

3.1 Tutkimuksen tarkoitus

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää mistä nuoret puhuvat silloin, kun he eivät ole oppitunnilla, opettajan valvovan silmän alla. Tutkimus avaa tietoa myös siitä, millaisista asioista nuoret puhuvat kouluohjaajalle. Tutkimus antaa arvokasta tietoa koulun moniammatillisen oppilashuoltotyön kehittämiseen.

Lisäksi tutkimuksen tarkoitus on saada käsitys siitä, mistä nuoret puhuvat koulun arjessa, millaisiin aihealueisiin keskustelut siirtyvät heti oppitunnilta lähdettyä ja mitkä keskeiset kysymykset mietityttävät nuorta koulupäivän aikana. Tutkimuksella selvitetään muun muassa sitä, miten koulunuorisotyöllä voitaisiin vastata esille nouseviin kysymyksiin. Tutkittava asia on ainutkertaista ja sillä voidaan löytää uudenlaisia toimintaratkaisuja, joiden ymmärtäminen on tärkeää esimerkiksi kehityksen ohjaamiselle (Pitkäranta 2010, 23).

Tutkimuksen kohteena olevat asiat voidaan tarkentaa tutkimusongelmiksi seuraavaan tapaan:

1. Missä määrin nuorten elämänpiirit näkyvät nuorten puheissa kouluohjaajan kanssa käydyissä keskusteluissa?
2. Millaisia asioita nuoret kertovat kouluohjaajalle?

3.2 Tutkimuskohde

Piikkiön yhtenäiskoulussa on 7.-9.-luokan oppilaita noin 250. Alakoulun puolella oppilaita on yli 300 ja opetushenkilökuntaa yhteensä noin 50. Lisäksi koulussa toimii kouluohjaaja, koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja, koulusihteeri, siistijät ja vahtimestari. Koulun rehtori Kuuskorpi on luonut koulusta monialaisen oppimiskeskuksen, joka pystyy vastaamaan myös tulevaisuuden haasteisiin. Kuuskorpi (2012) on väitöskirjassaan tutkinut sitä, minkälaisia tekijöitä ja merkityksiä on nähtävissä laadukkaassa, muunneltavassa ja joustavassa fyysisessä oppimisympäristössä. Kun oppilas kohdataan siinä fyysisessä oppimisympäristössä, jonka kehittämisessä on nuori itse saanut olla mukana, on se Kuuskorven mukaan (2012, 177) kasvatuksen ja koulutuksen näkökulmasta etuoikeus. Tutkimuksessa on ollut tavoitteena kartoittaa nuorten omia näkemyksiä ja käsityksiä oppimisympäristöstä, vaikka se on koettukin hankalaksi.

Piikkiön yhtenäiskoulun koulurakennus sijaitsee Piikkiön keskustan laidalla. Vuonna 2009 Piikkiön kunta liitettiin Kaarinan kaupunkiin ja se on tuonut paljon muutoksia ja haasteitakin pikku kylän ihmisille. Piikkiö oli vielä 2000-luvun alussa kasvuyhteisö, jonka elinvoimaisuus tuli muun muassa maanviljelystä ja Turun telakalle työstettävien osien valmistuksesta. Tämä ja muu yritystoiminta on taantumuksen myötä kokenut notkahduksen ja alueelle on syntynyt viime vuosien aikana paljon työttömyyttä. Tämä ei voi olla näkymättä myös nuorten elämänpiireissä. Lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet myös Piikkiön alueella.

Piikkiö on nuorelle monipuolinen kasvuympäristö. Merenranta ja ympäröivä luonto antavat mahdollisuuksia kaikenlaisiin aktiviteetteihin, mutta osa nuorista tyytyy viettämään vapaa-aikaansa keskustassa sijaitsevan kaupan edustalla. Nuorisotila sijaitsee noin kilometrin verran keskustan tuntumasta ja joskus vaikuttaa siltä, että nuorista katsottuna se on liian kaukana. Piikkiössä on paljon aktiivisia urheiluseuroja ja hyvin monella yläkouluikäisellä on vakituinen harrastus. Kaarinan ja Turun keskustaan toimivat bussiyhteydet suhteellisen hyvin, joten se laajentaa nuorten vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Piikkiöstä löytyy valitettavasti myös niitä nuoria, jotka viettävät vapaa-aikansa alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alaisena.

Pienen kokonsa ansiosta Piikkiöstä on löydettävissä yhteisöllisyyden piirteitä. Naapurista ja naapurin lapsista välitetään, joskus liikaakin. Tästä saattaa syntyä aikuisten välisiä ristiriitoja, jotka taas osaltaan vaikuttavat esimerkiksi kaverisuhteisiin koulussa. Se mitä vapaa-ajalla on tapahtunut, kulkeutuu herkästi myös kouluun ja tekee näin ollen nuoren elämämaailmasta kokonaisuuden, jossa ei voida puuttua ainoastaan koulussa tapahtuneisiin asioihin.

3.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusaineiston hankinta

Tutkimuksen luonne on etnografinen, jolla tarkoitetaan tutkimusstrategiaa, jonka avulla kuvataan ja selvitetään ihmisen toimintaa heidän toimintaympäristöissään. Yhtenäisiä etnografian piirteitä ovat kohtuullisen aikaa kestänyt kenttätyö sekä aineistojen, menetelmien ja sisällöllisten näkökulmien monipuolisuus. Tutkimus suoritetaan yleensä niissä olosuhteissa, joissa tutkimukseen osallistuvat ihmiset elävät. Keskeistä etnografiseen tutkimustyyliin on osallistuminen, havainnointi ja kokemuksellisuus. (Lappalainen ym. 2007, 11.) Etnografista tutkimusta on tehty paljon koulumaailmassa. Tälle tutkimustyyliin on ominaista, että aineiston tuottaminen, analysointi, tulkinta tai teoretisointi kietoutuu toisiinsa, mikä on nähtävissä tässäkin opinnäytteessä. (Mts. 12.)

Opinnäytteeni on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tehtävä on lisätä ymmärrystä, tuoda esille erilaisia tulkintoja, mallintaa asioita ja antaa asioille merkityksiä (Pitkäranta 2010, 12). Tutkimusaineistona käytän tutkimustani varten tekemiäni havaintopäiväkirjan merkintöjä, joita olen kerännyt työpäivien aikana keväällä 2011. Havainnointi on perusteltu tiedonhankkimismenetelmä, jos tutkittavasta ilmiöstä tiedetään hyvin vähän tai ei ollenkaan (mts. 110). Havainnointipäiväkirjan pitäminen on toisaalta tutkijan kohdalta osallistuvaa, mutta toisaalta tässä tutkimuksessa piilohavainnointia, koska tutkittavat nuoret eivät tiedä asiasta.

Havainnointia tukemassa ovat lisäksi syksyllä 2011 tekemiäni merkinnät, jolloin ne olivat lähinnä satunnaisia muistiinpanoja. Ennen tutkimuksen aloittamista minulla on ollut olettamuksia, jotka liittyvät nuorten kokemusmaailmaan ja puheisiin. Olettamukset tulevat aiemman kokemuksen ja nuorten kanssa toimimisen myötä. Havaintojen analysointi tapahtuu omien kokemusten, tunteiden ja ajatusten kautta, jolloin tulkinnat

ja tutkimuksen tulokset ovat tavallaan merkitykseltään ja sisällöltään tutkijan näkökulmia (Laine 1997, 27). Tutkija on aina osa tutkittavaa aihetta (Pitkäranta 2010, 13).

Tutkimusjakson aikana tutkittavia ja analysoitavia keskusteluja kirjasin kaikkiaan 36. Näistä 10 oli sellaisia, joissa nuori tuli luokseni oma-aloitteisesti. Kerroista 12 oli sellaisia, joissa itse otin kontaktia nuoreen keskustelun aloittamiseksi. Opettajan lähettämänä nuori tuli luokseni tutkimusjakson aikana neljä kertaa ja kahdesti nuorisotyöntekijän vihjeestä. Loput kahdeksan kertaa olivat sellaisia, jolloin keskustelu syntyi käytävällä, välitunnilla tai ruokalassa väkijoukon keskellä. Kaikista näistä edellä mainituista keskusteluista poimin yksittäisiä tilanteita, jotka ovat mielestäni opinnäytteen kannalta oleellisia. Analysoin syvällisemmin sellaisia keskustelutilanteita, jotka toimivat esimerkkeinä koulussa aikaisemmin kokemistani kohtaamisista nuorten kanssa.

3.4 Tutkimus etiikka ja luotettavuus

Piilohavainnoinnissa ryhmän muut jäsenet eivät tiedä havainnoitsijan tekemästä tutkimuksesta vaan pitävät häntä yhtenä heistä. Menetelmään liittyy suuria eettisiä ongelmia. (Pitkäranta 2010, 111.) Suomen akatemian tutkimuseettisissä ohjeissa mainitaan, että tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet ilmoitetaan tutkimukseen osallistuville ja raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistessa (aka.fi). Tässä työn raportoinnissa on tutkittavien keskusteluihin osallistuneiden henkilöllisyydet naamioitu niin, että ne eivät ole tunnistettavissa. Tästä johtuen nuorille tai heidän huoltajilleen ei tehdä erillistä raportointia. Tutkimuksesta on piilohavainnoinnista johtuvista syistä jätetty pois ne keskustelut, joilla on eettisesti vaarana rikkoa anonymiteettiä, esimerkiksi pienryhmäkeskustelut.

Koulusta ja nuorista puhuttaessa nousee esiin usein huolenaihe koulukiusaamisesta. Syystäkin, sillä kiusaamista tapahtuu koulussa ja nuorten välisessä kanssakäymisessä etenkin silloin, kun aikuisen läsnäolo puuttuu. Jätin tästä tutkimuksesta tietoisesti pois koulukiusaamiseen liittyviä dilemmoja. Koulukiusaamiseen liittyvät kohtaamiset ja tilanteet ovat niin herkkäluontoisia, että eettisesti ja yksilösuojan kannalta päädyin tähän ratkaisuun. Koulussa ja oppituntien ulkopuolella tehtävän tutkimusjakson aikana nousi esiin kiusaamiseen liittyviä tapauksia viisi kappaletta.

Työhuoneeni sijaitsee käytävällä, josta löytyy myös muut oppilashuollontoimijat sekä pienryhmäluokat. Osan työajastani vietän pienryhmäluokissa seuraten, ohjaten tai avustaen oppilaita. Olen jättänyt pois pienryhmäluokissa syntyneet keskustelut, koska niistä asianosaiset ovat helposti tunnistettavissa.

Opettajille nuoret ovat oppilaita, nuorisotyöntekijälle he ovat nuoria. Se kuvastaa mielestäni hyvin sitä seikkaa, että nuoret ovat opettajalle opetettavana ja nuorisotyöntekijälle kasvatettavana. (Soanjärvi 2005, 13.) Kuvaan opinnäytteessäni pääasiallisesti oppilaita nuorina, koska koen sen olevan itselleni luonnollisempi tapa.

Tässä tutkimuksessa, kuten useimmissa kvalitatiivisissa tutkimuksissa, luotettavuuden heikkoutena on tutkijan tekemä tulkinta aineistosta. Siihen, kuinka olen tehnyt omat johtopäätökseni, vaikuttaa sen hetkinen mielentila, aiemmat kokemukset ja jopa se, minkälaisia johtopäätöksiä haluan tutkimuksesta löytää. Tulkintoihin vaikuttavat myös asenteeni, arvoni ja tietämykseni aiheesta. Tämän takia pyrin antamaan lukijalle riittävästi tietoa tutkimuksen tekemisestä. Tällöin pystytään paremmin arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Sen lisäksi, että kerron tarkasti tekemiäni havaintoja, olen laittanut paljon esimerkkejä, joista käy helpommin ilmi tilanteiden todellisuus.

Tutkimuksen tulokset eivät ole täysin yleistettävissä vaan ne pätevät ainoastaan Piikkiön yhtenäiskoulussa tehtyihin havaintoihin. Koulu on suhteessa pieni ja sen oppilaat asuvat ison kaupungin ulkopuolella, mutta kuitenkin tarpeeksi lähellä palveluita ja muita houkutteita. Samanlaisen tutkimuksen tekeminen esimerkiksi Turussa, sen suurimmassa yläkoulussa, tuottaisi todennäköisesti täysin erilaisia tuloksia.

Luettavuuden vuoksi olen tässä työssä välttänyt luettelomaisuutta ja pyrkinyt siihen, että eri aihealueet ja näkökulmat tulevat esille. Tässä opinnäytteessä olen ollut kiinnostuneempi raportoimaan näkökulmia kouluun ja nuorten maailman ymmärtämistä kuin tekemään akateemista viittausluetteloa, jossa jokainen koulusta tai koulunuorisotyöstä asian sanonut saa maininnan.

3.5 Aineiston analyysi

En väitä, että tämä on ainoa oikea kuvaus siitä, mitä oppilaat ajattelevat ja sanovat oppituntien ulkopuolella. Tässä työssä on kyse siitä, miten selitän eli konstruoin nuorten puhumaa omien strategioiden mukaisesti päiväkirjamerkintöjeni pohjalta. Tarkoitukseni on tuoda esille ne tavat, millä ymmärtää nuorten kanssa käytävää vuorovaikutusta, tuloksia kanssakäymisestä ja yhteistoiminnasta (Laine 2000, 26).

Teen yksinkertaista erottelua omien havainnointipäiväkirjamerkintöjen avulla siihen, millaisia eri aihealueita nuorten tuomat asiat edustavat ja miten niistä on nähtävissä Förnäsin esittämät nuoren eri elämänpiirit. Tämä konstruointi nousi heti houkuttelevaksi vaihtoehdoksi ja avaa mielestäni parhaiten sisällöllisesti nuorten puheita. Toivon, että tämä jaottelu avaa lukijalle hieman koulun arkikulttuuria ja käytävämaismaa. Tutkimuspäiväkirjasta valikoin ne nuoren kanssa käydyt keskustelukerrat, joilla on mielestäni merkitystä tämän tutkimuksen kannalta.

Jaoin tutkimustulokset kolmeen osioon, jotka syntyivät luonnostaan omia havainnoitteja tutkiessani. Ensimmäisessä osiossa tuon esille tilanteita, joissa nuori on itse hakeutunut kouluohjaajan puheille. Tätä osiota kutsun tutkimuksessani "Nuori kohtaa kouluohjaajan". Toinen osio kertoo tilanteista, joissa olen itse lähestynyt nuorta erisyistä. Tätä osiota kutsun tutkimuksessani "Kouluohjaaja kohtaa nuoren". Kolmannessa osiossa tuon esille tilanteita, joita olen tutkinut havainnoitsijan roolissa. Kutsun tätä osiota tutkimuksessani "Käytäväkeskusteluiksi". Nämä viimeksi mainitut ovat kuulemiani asioita, joita nuoret ovat joko keskenään tai ohi mennessä käyneet oppituntien ulkopuolella. Tulosten hahmottamiseen ja näkyväksi tekemiseen auttoi laadullisen taulukon laatiminen. Tulostaulukkoon nostin esille keskeisten keskustelujen sisällölliset aihealueet.

Tässä tutkimuksessa keskeistä oli selvittää asioita, joista nuoret puhuvat oppituntien ulkopuolella. Ilman, että olisin naamioitunut, soluttautunut ja salakuunnellut nuorten keskusteluja en voinut saada täysin rehellistä tietoa siitä, mitä keskustelun aiheet olivat. Tässä tutkimuksessa tuodut esimerkit ovat tilanteita, joissa aikuinen on aina samassa tilassa.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Nuoria on tutkittu paljon ja viime vuosina enemmän myös koulusta käsin. Erilaisista tutkimuksista, artikkeleista ja puheenvuoroista voi helposti löytää asioita, jotka nostavat esiin nuoren äänen ja sen, mikä on oleellista nuoren näkökulmasta koulua tarkasteltaessa. Nuori kohtaa koulupäivän aikana paljon samanikäisiä nuoria, mutta myös monta erilaista aikuista. Mikä näistä kohtaamisista on olennaista nuoren kasvussa ja elämänpiirissä? Nuorelle itselleen on tärkeää vertaisryhmäsuhteiden muodostaminen, turvallisuuden tunne koulussa ja vaikuttamisen mahdollisuudet (Kiilakoski 2012, 39).

4.1 Nuori kohtaa kouluohjaajan

Tutkimusmateriaalista löytyy tilanteita, joissa nuori lähestyy minua omasta tahdosta ja halu kertoa omista asioista nousee heti esille. Tilanne on yleensä sellainen, että nuorella on selkeä tarve saada jakaa jokin itselle tärkeä asia aikuisen kanssa. Kyse ei välttämättä ole isosta ongelmasta tai sellaisesta asiasta, johon nuori tarvitsisi aikuisen apua. Tilanne on hetkeen sidottu ja ilman aikuisen kohtaamista saattaisi kehittyä suuremmaksi ongelmaksi. Tilanteista voidaan tulkita, että aikuisen läsnäolo on oppitunnin ulkopuolellakin välttämätön ja juuri sellaisen aikuisen, jolla on antaa aikaa välittömästi. Muille sosiaalisen tuen tahoille, kuten kuraattorille tai psykologille, pitää varata normaalisti ennalta aika, joten kouluohjaajan kohtaaminen on välitöntä ja spontaania. Aikaa ei ole ennalta varattu ja kynnyks lähestyä on matala. Tilanteet, joissa nuori lähestyy itse kouluohjaajaa, eivät välttämättä sisällä aikuisten mielestä suuria asioita, mutta nuorelle ne ovat mitä ilmeisimmin tärkeitä. Laine (1997) kyseenalaistaa onko koulu instituutiona paikka, jossa aitoja vuorovaikutuksellisia kohtaamisia nuoren sosiaalisen minuuden rakentamiseksi voi edes tapahtua.

Ruokailuun mentäessä ruokalan oven suuhun muodostuu usein jonoa, jossa oppilaat odottavat malttamattomina ruokailuun pääsyä. Opettajilla on epävirallinen oikeus ohittaa jono ja vedota siihen, että heidän on päästävä nopeasti ruokailemaan ja siitä valmistelemaan tuntia. Itse olen havainnut, että harvoin opettajilla on todellisuudessa kiire oppituntien valmisteluun. Ennemmin heillä on kiire opettajahuoneeseen ansaitulle kahvitauolle. Nuoretkin tämän saattavat tiedostaa, mutta kunnioitus auktori-

teettiin on ainakin tässä asiassa vielä olemassa. Ohittaminen onkin tapa, jonka nuoret ovat hiljaisuudessa hyväksyneet, kun kyseessä on aikuinen. Toisten nuorten ohittelua ei katsota hyvällä ja sellaista yrittävä saa nopeasti kuulla toimineensa väärin, niin muilta nuorilta kuin aikuisiltakin. Itse pyrin menemään ruokailuun jo ennen jonojen muodostumista välttääkseni kiusalliset ”aikuinen saa ohittaa”-tilanteet. Joskus kuitenkin ruokailu on ainut hetki päivässä, kun voin nähdä niitä nuoria, joita en muuten koulupäivän aikana tapaisi. Jonossa nuoren on helppo aloittaa keskustelu kanssani. Edellä mainittu kuvaus ruokalaan menosta sisältää niitä epävirallisen koulun luomia sääntöjä, joista Pajukin tutkimuksessaan on kuvannut.

nuori: ”moikka, arvaa mitä, sain tänään terveystiedon kokeesta 8+”

minä: ”no mutta, sehän on hienoa!”

nuori: ”ja muutenkin, olen korottanut tämän kevään aikana melkein kaikkia numeroita.”

minä: ”wau, onpa hieno kuulla, onneksi olkoon!”

nuori: ”no on vähän pakko, kun haluan kampaajapuolelle ja sinne on niin vaikea päästä huonoilla numeroilla”

minä: ”totta, jatka samaan malliin!”

Keskustelu käytiin kahdeksasluokkalaisen tytön kanssa ruokaa jonottaessa. Nuoren onnellisuus oli silmin nähtävä ja koin myös itse onnellisuuden tunnetta siitä, että sain olla se aikuinen, jolle hän tämän asian halusi jakaa. Nuori ei ollut minulle entuudestaan kovinkaan tuttu, mutta tämän keskustelun jälkeen hänen oli helppo tulla luokseni uudestaan. Keskustelun aihe raottaa ovea nuoren ajatuksiin, joista voidaan poimia mietteitä tulevaisuudesta. Minne nuori haluaa jatkaa peruskoulun jälkeen ja mitä peruskouluajalta sinne pääsemiseksi vaaditaan? Päivittäisessä arjessa on koulussa esillä jatkuvasti se tosiasia, että täällä ollaan vain käymässä ja tulevaisuuden takia on tehtävä ratkaisuja ja valintoja.

Tällaisia lyhyitä kohtaamisen hetkiä tapahtuu usein. Viikossa näitä hetkiä voi parhaimmillaan kertyä jopa 50. Tämä riippuu täysin siitä, kuinka paljon minulla on aikaa ja mahdollisuuksia olla läsnä välitunneilla ja käytävillä.

Ruokailu tuo keskustelun kannalta hyviä mahdollisuuksia. Sosiaalisessa tilassa ruokalassa on helppo havainnoida, jos joku nuorista istuu syrjässä yksin. Hakeudun tällaisen nuoren kanssa silloin tällöin juttelemaan. Tilanne on luonnollinen ja välitön, keskustelua on yleensä helppo käydä ruokailun lomassa. Sosiaalisen tilan vuoksi ja juuri epävirallisen koulun luomien sääntöjen vuoksi, voi nuori joskus kuitenkin kokea tilanteen epämiellyttäväksi. Nuoret näkevät toisten nuorten toiminnan eri tavalla kuin aikuiset, eivätkä tiedot välity aikuisille itsestään. Nuorten yhteisissä pelisäännöissä toisten nuorten asioista puhuminen aikuisille on sellaista, mikä saattaa asettaa kertojan epäsuosiolliseen valoon. Näiden syiden takia vaaditaan aikuiselta tarkkanäköisyyttä, niin kutsuttua pelisilmää, ettei omalla toiminnallaan aseta nuorta ikävään tilanteeseen toisten nuorten edessä.

Esimerkkinä on tilanne, jossa kävin jututtamassa ruokalassa yhtä kahdeksaluokkalaista poikaa. Minulla ei varsinaisesti ollut hänelle mitään asiaa, mutta en ollut nähnyt häntä pitkään aikaan, joten halusin kuulla pojan kuulumisia. Huomasin heti lähestyessäni poikaa hänen alkavan pälyillä vaivaantuneena ympärilleen. Hän vastasi kysymyksiini hyvin lyhyesti ja katse lautaseen kiinnittyneenä. Kun lähdin tilanteesta pois, huomasin saman luokan poikajoukon ryntäävän hänen luokseen ja saatoin vielä kuulla lausahduksia, kuten: ”*Mitä se sano sulle?*” ”*Onks jätkä tehny jotain pahaa?*”

Äskeisestä tilanteesta voidaan vetää johtopäätös, että koulu on paikka, jossa aikuisen lähestymiseen liittyy nuorten mielestä usein jotain negatiivista. Nuoret odottavat, että tiedossa on nuhtelua, muistuttamista, ojentamista tai rangaistuksen saamista. Nuoren on vaikea nähdä aikuista koulussa henkilönä, jonka kanssa voisi jutella päivän kuulumisia. Tämä mielestäni johtuu osaltaan siitä, että nuoret eivät ole tottuneet tämän kaltaisiin kohtaamisiin. Koulu on rakennettu kurin ja nuhteen ympäristöksi.

Ruokalakeskusteluja on yleensä harvoin, arviolta kouluviikon aikana keskimäärin kahdesta viiteen kertaa. Tämä johtuu siitä, että ruokailen mieluusti opettajien seurassa. Tällöin saan keskustella aikuisseurassa ja ruokahetken aikana opettajilla on yleensä aikaa kertoa minulle luokassa tapahtuneista asioista.

Tutkimusjakson aikana minun ja erään opettajan välillä syntyi ristiriitatilanne. Nuori hakeutui luokseni juttelemaan oppitunnin alussa, jolloin opettaja oli merkinnyt hänet

poissaolleeksi sähköiseen järjestelmään. Nuori tuli hädissään luokseni seuraavana päivänä, koska kotona oli ihmetelty keskellä päivää ilmestynyttä luvaton poissaolo -merkintää. Muutin merkinnän luvalliseksi ja laitoin selitykseksi, että nuori oli ollut luonani. Myöhemmin tämän aineen opettaja tuli luokseni kysymään, miksi nuori oli ollut luonani. Nuori oli kertonut minulle asioita luottamuksellisesti, joten en voinut kertoa syytä. Opettaja kritisoi ääneen "*taisi haluta vaan lintsata tunnilta.*" Tämä tilanne on toistunut työssäni muutamaan otteeseen. Tutkimusjakson aikana samantyyllisiä tilanteita oli kolme. Se kertoo mielestäni siitä näkemyserosta, mikä kahden erilaisen ammattin välillä vallitsee. Kouluohjaajana on mielestäni tärkeää, että oppilas pääsee heti purkamaan tuntojaan ja mieltä painavia asioita. Toivon ja uskon, ettei nuoren kohdalla ole suurta menetystä, vaikka hän luonani olisikin joskus oppitunnin ajan. Oli syy taustalla siihen todellinen tai ei. Se 45 minuuttia, jolloin nuori saa jakamattoman huomion ja aikuisen läsnäolon ei voi mielestäni olla pois hänen menestymisestään tai oppimisestaan koulussa. Tämä kahdenkeskinen hetki nuoren kanssa on nuorelle tärkeä, ja sellaista hetkeä opettaja ei oppitunnilla välttämättä pysty muiden oppilaiden läsnäollessa antamaan.

Useisiin tilanteisiin, joissa nuori kohtaa kouluohjaajan, liittyy eräänlainen pakkotilanne. Opettaja on tällöin joko pyytänyt tai käskenyt oppilaan luokseni. Alussa koin tämän kiusallisena perustaen ajatukseni nuorisotyölliseen näkökulmaan. Nuorisotyö on aina lähtökohtaisesti vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Koin erittäin hankalina sellaiset tilanteet, joissa nuori tuli luokseni pakosta tai minun tuli pakottaa hänet tekemään esimerkiksi tekemättömiä tehtäviä. Silloin on ollut tärkeää käydä nuoren kanssa keskustelu siitä, miksi ollaan tällaisessa tilanteessa. Nuori on saanut tilaisuuden selittää, miksi tehtävät ovat jääneet tekemättä tai miksi tunnilla istuminen on tuntunut ylivoimaisen vaikealta. Tässä on yksi esimerkki tilanteesta.

Oveeni koputetaan. Avaan oven:

minä: Tervehdys, miksi sinä nyt kesken tuntia tänne tulit?

nuori: no en tiedä, ope käski.

minä: ahaa, no otappa kengät pois ja tule istumaan.

nuori: mmm (epämääräistä mutinaa)

minä: mitä sinä sanoit?

nuori: ei mitään, mut en kyllä tee mitään.

minä: rauhotutaanpas nyt ensin. Miltä tunnilta sä tulit?

nuori: bilsan

minä: no, mitä tapahtui?

nuori: no en tiedä...

minä: tiedätpäs, kerro nyt vain.

*nuori: no kun, en mä tajunnu tätä tehtävää kotona ja sit ope kysyi vaikken viitannut-
kaan ja sit mä vaan heitin jotain... ja koko luokka alkoi nauraa.*

minä: olisitko vaan voinut sanoa, että en tiedä?

nuori: olisin kai...

*minä: niin juuri, no mutta, katsotaanko yhdessä sitä tehtävää jos vaikka löydettäis
yhdessä siihen joku ratkaisu.*

nuori: okei

Kyseessä on tilanne, jossa nuori on käynyt läpi monta tunnetilaa ennen luokseni saapumista. Ensin häntä on saattanut hävettää tietämättömyys, jolloin hän on kääntänyt tilanteen pelleilyksi, ettei joutuisi nolatuksi. Myös hermostuneisuus, kiukku ja ymmärtämättömyys ovat saattaneet olla läsnä. Tilanteen rauhoittamiseksi tarvittiin ainoastaan hetki aikuisen läsnäoloa, aikuisen kyky kuunnella nuoren tarina ja tarjota apua rauhallisessa paikassa. Tämän nuoren kohdalla tämä ei ollut ensimmäinen kerta, joten luultavasti hänen oli helppo rauhoittua ja kertoa asiasta minulle. Parkkiin tulevia nuoria on kouluviikon aikana yksi tai kaksi, riippuen siitä, mitä ajanjaksoa koulussa eletään. Lomien lähestyessä tai niiden jälkeisenä aikana nuoret ovat levottomampia ja silloin oppitunnilta poistuminen tapahtuu herkemmin. Toki olen myös sitä mieltä, että opettajien reagoitiherkkyys vaihtelee paljon ajankohtien ja persoonienkin kohdalla.

Tutkimusjakson aikana oli myös tilanne, jossa opettaja oli käskenyt nuoren tulla luokseni tekemään tehtäviä. Nuori oli ollut pitkään poissa koulusta ja tekemättömiä tehtäviä oli kertynyt monta. Ensimmäisen tapaamisen aikana pyysin nuorta ottamaan tehtäväkirjan esille ja näyttämään, missä kohtaa hän oli menossa. Olin saanut opettajalta ohjeistuksen, mitkä tehtävät nuoren tulisi tehdä. Oli kuitenkin käynyt niin, että nuori oli unohtanut kyseisen oppiaineen kirjat kotiin, joten käytimme ajan muulla tavalla hyödyksi. Keskustelimme nuoren kuulumisia, katsoimme yhdessä nuoren poissaolojärjestelmään kirjatut merkinnät ja yritimme yhdessä miettiä, miten jatkossa toimittaisiin ja välttyttäisiin merkinnöiltä, unohduksilta ja luvattomilta poissaoloilta. Lähdin

liikkeelle ihan perusasioista, esimerkiksi siitä, miten illalla kannattaa tarkistaa, että repussa on kaikki seuraavan päivän kirjat ja miten koulun jälkeen kannattaisi tehdä läksyt heti. Puhuimme myös poissaoloista ja syistä, joita poissaolojen taustalla oli. Tunnin jälkeen tapasin kyseisen oppiaineen opettajan, joka kysyi heti, oliko nuori tehnyt vaadittavat tehtävät. Kun kerroin nuoren unohtaneen kirjansa, ei opettajalla ollut aikaa jäädä kuuntelemaan, mitä tunnin aikana teimme. Tämän ensimmäisen kerran jälkeen tapasin tämän nuoren vielä kahdesti ja nuori sai rästitehtävänsä tehtyä. Kevään aikana nuoren koulussa olo kohentui ja hän kävi usein luonani kertomassa kuulumisia.

Tällaisia tilanteita tapahtuu työssäni usein. Hyvänä puolena tilanteissa voidaan nähdä se, että jatkossa tiedän seurata oppilaan poissaoloja ja käyttäytymismerkintöjä sähköisestä järjestelmästä. Sen lisäksi voin helpommin lähestyä oppilasta esimerkiksi käytävällä ja kysellä kuulumisia. Tarvittaessa voin tarjota nuorelle tukea koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Edellä mainitusta tilanteesta heijastuu monia asioita, jotka ovat nähtävissä koulun sisäisissä vuorovaikutustilanteissa. Opettajan rooli on opettaa ja lyödä aineen ympärille rakennettu opetussuunnitelma läpi lähes keinolla millä tahansa. Opettaja ei ole silloin kiinnostunut nuoren tilanteesta tai syistä, mitkä ovat johtaneet siihen, ettei tehtäviä ole tehty.

Koulussa tiedostetaan opettajien taipumus ajatella vain opetettavaa ainettaan. Osa opetushenkilökunnasta saattaa suhtautua koulussa tehtävään nuorisotyöhön epäilevästi. Pohjola (2010, 13 - 18) on havainnut, ettei opettajilla ole ollut uuden työnkuvan vuoksi käsityksiä yhteistyön muodoista ja mahdollisuuksista. Epäselvyyksiä on aiheutunut muun muassa siitä, voidaanko oppitunteja käyttää nuorisotyöhön. Koulun nuorisotyöntekijä on ymmärretty jossain tilanteissa koulunkäyntiavustajaksi. Koulunuorisotyötä tehneiden kommentteista huokuu heikko ammatti-identiteetti, joka johtuu vasta kehittymässä olevasta ammattialasta.

4.2 Kouluohjaaja kohtaa nuoren

Havainnointipäiväkirjasta löytyy monta tilannetta, joissa olen itse ottanut kontaktia nuoreen. Tällaisia tilanteita kertyy parhaimmillaan yhden päivän aikana yli 15 kertaa.

Kohtaamiset eivät kestä välttämättä ajallisesti pitkään, vaan ne ovat käytävällä tai ruokalassa tapahtuvia ohimeneviä tilanteita. Näiden kohtaamisten tarkoitus on tutustua nuoriin ja teroittaa, että he voivat aina tulla juttelemaan kanssani. Keskustelut saattavat olla hyvin pintapuolisia tai yleisten kuulumisten vaihtoa. Joskus kohtaaminen osuu oikeaan aikaan ja nuori saa apua hakematta. Tässä esimerkki havainnointipäiväkirjasta:

minä: *"moikka, mitäs kuuluu?"*

nuori: *"no moi, ihan hyvää. Paitsi tänään on liikuntaa ja mulla on jalka edelleen kipee."*

minä: *"no voi ei, jos et pysty osallistumaan niin käy terveydenhoitajan luona. Jos hän ei ole paikalla, niin minäkin voin kirjoittaa liikunnanopettajalle poissaolo-lapun."*

nuori: *"Okei, mä käyn kattoos.."*

minä: *" voit tulla mun huoneeseen liikuntatuntien ajaksi tekemään läksyjä."*

nuori: *"okei, Kiitti! "*

Joskus satunnainen kohtaaminen ja kuulumisten kysely avaa nuorelle tilaisuuden kertoa syvällisimmästäkin asiasta. Olen usein hämmentynyt siitä, kun tervehdin nuorta käytävällä kysäisten ohimennen kuulumisia ja nuori vastaa:

"No itse asiassa kaikki menee päin persettä."

Vaikka tilanne on hämmentävä, se auttaa keskustelun jatkamisessa. Vastaus kaikessa kamaluudessaan antaa minulle mahdollisuuden avata tilannetta ja nuori pääsee purkamaan tuntojaan. Näissä tilanteissa kouluohjaajalla on mahdollista tehdä sosiaalista diagnoosia. Usein keskustelun jälkeen nuori huomaa, ettei läheskään kaikki ole huonosti. Ero poika- tai tyttöystävästä, huono koenumero tai kotona käyty riita on saanut nuoren tuntemaan epätoivoa kaikessa. Kerrottuaan tilanteesta aikuiselle nuoren murhe kevenee. Tämän lisäksi nuori tietää voivansa hakeutua luokseni juttelemaan jo ennen kuin tilanne tuntuu siltä, että "koko maailma kaatuu". Tällaisesta ensikeskustelusta syntyy usein luottamussuhde, josta on nuorelle tukea ja apua koulussa. Hänellä on tämän jälkeen luottoaikuinen, jolle kertoa kuulumisia ja mieltä painavista asioista.

Koulunuorisotyöntekijät pystyvät persoonallisella kohtaamisella ja sosiaalisen diagnoosin avulla kohtaamaan nuoren ja antamaan hänelle läsnäoloa, läheisyyttä ja kuulemistä. Opettajilla ei tähän läheskään aina aika riitä. (Pohjola 2010, 21.) Sosiaalisella diagnoosilla tarkoitetaan asioiden, tapahtumien, tilanteiden ja ihmisten ymmärtämistä vallitsevissa suhteissa. Sosiaalisen diagnoosin kautta pystytään tarjoamaan voimaantumista ja sosiaalista vahvistamista. (Kuronen 2004, 45.)

Nuori on yksi monien joukossa ja aikuisen silmissä voi yksittäinen nuori kadota massaan. Nuorelle itselleen on hyvin tärkeää, että hänet kohdataan koulussakin tärkeänä yksilönä. Aikuisia ei välttämättä avoimesti ihailta, vaan nuoret saattavat asettautua aikuisten mielipidettä vastaan ja testaavat omaa kelpaamistaan. Nuori kuulee ja kuuntelee aikuisen kommentit itsestään hyvin tarkkaan. Kehityksen kannalta olisi nuorelle tärkeää, että koulussa jokaisella olisi ainakin yksi merkityksellinen aikuiskontakti. Nuoren tulisi kokea juuri tämän aikuisen olevan aidosti kiinnostunut hänestä. Nuoren on saatava hyväksyntää ja arvostusta huolimatta teoistaan. Koulun aikuisen roolin tulisi olla ohjaava ja kannustava, ei niinkään rankaiseva ja rajoittava. Koulu on paikka, jossa harjoitellaan niitä taitoja, joita nuori tarvitsee itsenäistyessään. (Savolainen 2010, 12) Nuori valitsee aikuisen, johon luottaa ja jolle haluaa kertoa asioitaan. Sen takia olisi tärkeää, että aikuisvaihtoehtoja olisi koulussa mahdollisimman monta.

4.3 Käytäväkeskustelut

Usein hämmennyn tilanteista kulkiessani käytävällä välitunnin päätyttyä ennen oppitunnin alkua. Nuoret parveilevat isoin joukoin luokkien edustalla ja minut nähdessään haluavat jakamattoman huomioni. Huomion herättämistyylejä on monenlaisia. Jotkut alkavat töniä toisiaan, huutavat jotain kiellettyä tai toimivat muutoin jotenkin eissallitulla tavalla. He tekevät sen hymyillen ja katsovat koko ajan, huomaanko minä ja miten reagoin tilanteeseen. Toiset hakevat huomion yksinkertaisesti kiilaamalla eteen, estäen liikkumisen. Tällaiset tilanteet eivät ole pelottavia vaan jollakin tavalla herkkiä. Aivan kuin pienen lapsen kanssa, jonka silmistä näkee ihmettelyn, mutta joka ei osaa muodostaa kysymyksiään sanoiksi. Nuori vain katsoo minua ja odottaa reaktiota. Jotkut nuoret osaavat herättää huomiota keskustelunavauksella. Tämän tästä kuulen käytävällä huudahduksia, joita kutsun tässä työssä ”lentäviksi kysymyksiksi”. Tällaisia ovat esimerkiksi:

*” Koska me päästään sun kanssa metsään?” ”Milloin voin hakea lokeronavaimen?”
 ”Joku sano, että sulla on kortsuja (kondomeja), saaks niitä vielä?” ”Miksetsä oo
 meidän ope?” ”Onks nuokkari (nuorisotila) tänään auki?” ”Mä näin sut eilen kau-
 pungilla, mitä sä siellä teit?” ”Meidän iskä oli tänään lehdessä, näitkö?” ”Me juotiin
 kavereiden kanssa eilen laatikollinen ES:sää (energiajuoma), onks se vaarallista?”
 ”Voiks sun kanssa tulla jutteleen?” ”Mistä sä oot ostanu noi kengät? Ne on hienot”
 ”Annatko sä jälkkäriä (jälki-istuntoa)?” ”Onks opehuoneessa aina pullaa?” ”Näiksä,
 kun toi tönäs mua, miksetsä anna sille jälkkää?” ”Voinksmä lähtee jo kotiin?” ”Ka-
 totko sä Salkkareita?” ”Onks nuorisotyöntekijät viikonloppuna päivystämässä? Jos
 mä juon kaljaa, viettekste mut putkaan?”.*

Näitä lentäviä kysymyksiä on paljon ja niitä tulee päivittäin kymmeniä lisää. Kysy-
 myksistä voidaan huomioida monia asioita. Ne sisältävät salaisia viestejä, joita nuori
 ei välttämättä uskalla muuten tuoda esille. Kysymyksillä haetaan omaa roolia ryhmäs-
 sä, huudellaan alkoholista, tupakasta ja huumeista, jotta nuori saisi uskottavuutta roo-
 liinsa. Jokaisen kysymyksen takana on tarkoitus, joka voi olla kevyempi tai syvälli-
 sempi. Halusi nuori sitten pelkästään huomiota tai oikeasti esittää kysymyksen jolle-
 kin aikuiselle odottaen siihen myös vastausta, löytyy kysymysten takaa aina nuoren
 kiinnostus asiaan.

Kiinnitin tutkimusjakson aikana huomiota siihen, esitettiinkö lentäviä kysymyksiä
 muille kuin minulle. Siistijä, terveydenhoitaja, opettaja ja erityisopettaja kulkevat sa-
 moja reittejä kanssani, mutta kertaakaan kysymykset eivät kohdistuneet heille. Opetta-
 jille esitetty kysymykset eivät ”lennelleet” ja ne sisälsivät aina koulunkäyntiin liitty-
 vän latauksen.

Edellä esitettyjen nuorten lentävien kysymysten aihealueet koskivat nuoren elämis-
 maailmaa. Niistä heijastuu eri sfäärien tuomat ristiriitaisuudet. Nuori kokee, että va-
 paa-ajalla tapahtuneet asiat eivät kuulu kouluun. Nuori hämmentyy siitä, että itse lii-
 kun molempien elämänpiirien sisällä, koulussa ja vapaa-ajalla. Nuoren on vaikea hy-
 väksyä sama aikuinen näiden kahden elämismaailman sisällä. Usein vanhempien
 kanssa käytyjen keskustelujen aikana nousee myös toiveita siitä, että se mikä on ta-
 pahtunut koulun ulkopuolella, pitäisi jäädä myös sinne. Rehtorin kannanotoissa on

sama sävy siitä, ettei koulu voi puuttua asioihin, mitkä ovat tapahtuneet kouluajan jälkeen. Nuori on kokonaisuus ja kaikki vaikuttaa kaikkeen, joten mielestäni olisi nuoren kasvun kannalta tärkeää nähdä asiat kokonaisuutena. Halusimme me aikuiset sitä tai emme, vapaa-ajalla tapahtuvat asiat nuoren elämässä heijastuvat koulussa oloon ja päinvastoin.

Lentävistä kysymyksistä poimin esimerkit, jotka liittyvät sellaiseen ristiriitaisuuteen, johon nuori joutuu elämänpiirien sekoittuessa keskenään. ”*Annatko sä jälkkäriä?*”-lauseen olen kuullut työssäni useasti. Tämä kuvastaa epävirallisen koulun asettamia raameja. Kouluun liittyy tarkat käyttäytymissäännöt ja niitä rikkoessaan nuori saa rangaistuksen. Opettaja nähdään kurin ylläpitäjänä, joka ojentaa nuorta ja asettaa hänelle rangaistuksen. Nuori haluaa lokeroida mielessään myös muut koulun työntekijät. Näen tässä ristiriitaisuuden, mutta samalla myös mahdollisuuden. Rangaistuksen saatuaan, nuori saattaa kokea pettymystä ja epäonnistumista. Silloin on oltava aikuinen, jolle pettymyksen voi purkaa. Tällaisen aikuisen puuttuessa saattaa käydä niin, että nuori kiihdyksissään rikkoo sääntöjä uudelleen esimerkiksi poistumalla koulualueelta. Kouluohjaajalla on merkittävä rooli myös pettymyksen ja epäonnistumisen sietokyvyn nostattajana. Tällaiset tunnetilat kasvattavat nuorta kestäämään pettymyksiä myös tulevaisuudessa ja muissa elämänpiireissä.

Toinen lentävä kysymys ”*Katotko sä Salkkareita?*” liittyy mielestäni uteliaisuuden lisäksi siihen, että nuori haluaa löytää keinon, mikä yhdistää hänen ja aikuisen elämissä maailmaa. Nuorille yhteiset asiat eivät välttämättä kosketa enää aikuisen elämää. Esimerkiksi koearvosanojen vertailu, ihastumisista juttelu tai harmistuminen vanhempien kommenteluista eivät ole sellaisia puheenaiheita, jotka liittyvät aikuisen ja nuoren elämään yhteisesti.

”Jos mä juon kaljaa, viettekste mut putkaan”- lausahdus voi olla harmitonta huomion hakua, mutta saattaa olla nuoren testi siitä, otetaanko hänet tosissaan, välitetäänkö hänestä. Koulu on päihteetön paikka, eikä Piikkiön yhtenäiskoulussa ole ainakaan viimeisen viiden vuoden aikana ollut siihen liittyviä järjestyshäiriöitä. Sen sijaan vapaa-ajalla päihteet ovat näkyvä osa joidenkin nuoren hauskanpitoa. Opettajalle ei päihteistä puhuta, eikä ainakaan niin, että opettaja saisi tietää nuoren sellaisia käyttävän. Kouluohjaajalle sen sijaan päihteistä puhuminen on jotenkin luontevampaa. Tä-

mä johtuu mielestäni siitä, että silloin tällöin osallistun myös vapaa-ajalla nuorten elämään yökahviloissa tai valvontaoperaatioiden mukana. Nuoren elämänpiirit lomittuvat keskenään ja yhtenä aikuisena kouluohjaaja pystyy vaikuttamaan nuoren elämään niiden rajapintojen sisällä.

4.4 Yhteenveto tulosten analysoinnista

	Nuori kohtaa kouluohjaajan	Kouluohjaaja kohtaa nuoren	Käytäväkeskustelu
Aloite	Nuorella kerrottavaa Opettajan lähettämänä = pakkotilanne	Kouluohjaaja	Spontaani arkipuhe
Luonne	Tarve tulla kuulluksi Tarvitsee tukea kouluun liittyvissä asioissa	Huomion jako, huoli nuoresta, antaa tilaisuus puhua aikuisen kanssa	Läpän heitto, huomion haku, ym.
Sisältö	Useimmiten kouluun tai nuoren omaan elämänpiiriin liittyvä	Nuoren elämänpiirit: koulu, kotiolot, ystävyyssuhteet ja niissä ilmenneet ongelmat	Kevyttä. Nuorta kiinnostavat asiat.
Pääasiallinen sävy	Miten pärjäsini	Miten pärjäsit	Kyllä me pärjätään
Kesto	Lyhyitä ja pitkiä keskusteluja	Lyhyitä, ohimeneviä hetkiä	Lausahduksia, hetkelisiä
Jatko	Jatkossa seurantaa ja kouluohjaajan huomionkiinnittäminen	Syntyy luottamuksellinen suhde, jatkossa helppo kertoa asioista ja/tai palata aiheeseen	Saattaa joskus aiheuttaa jatkotoimenpiteitä, esimerkiksi yhteydenotto nuorisotyöntekijöihin, jotka voivat seurata toimintaa vapaa-ajalla.

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni käynnistyi alun perin jo keväällä 2010, jolloin aiheen valinta ja vaihtoehdot olivat työn alla. Lopullinen aiheen valinta syntyi keväällä 2011 luonnollisesti oman työn kautta ja aiheeksi täsmentyi koulussa kohtaamieni nuorten elämismailma. Aloitin silloin tutkimuspäiväkirjan pidon ja keskityin huomioimaan enemmän käytävälanteita. Työ on saanut välillä odottaa rauhassa ja samalla olen voinut ottaa etäisyyttä aineistoon ja sen tuomiin ajatuksiin.

Suurin ja merkittävin, mutta myös odotetuin tutkimuksesta noussut huomio on se, miten tarpeellinen ja tärkeä kouluohjaajan läsnäolo koulussa on. Kun lähdetään raappaisemaan pintaa syvemmältä ja tutkaillaan tilanteita nuoren lähtökohdista käsin, on yhden ”ylimääräisen” aikuisen olemassaolo koulussa mittaamattoman tärkeä. Tutkimusjakson aikana ei ollut sellaisia päiviä, jolloin olisin kokenut läsnäoloni tarpeettomaksi. Silloinkin kun nuorilla ei välttämättä ollut mitään asiaa, kaipasivat opettajat jotakuta, jolle kertoa koulussa tapahtuneista tilanteista.

Tärkeää oli huomata nuoren tarve saada huomiota oppituntien välillä. Siihen tarpeeseen kouluohjaaja on yksi parhaimmista vaihtoehdoista. Keskeistä on nähdä nuoren elämismailmojen sekoittuminen koulun arjessa. Puheenaiheet koskettivat nuorta itseään ja huolet koulunkäyntiin liittyvistä asioista nousivat usein esille.

Nuorten kertomista asioista, käytäväkeskusteluista ja kuulluista asioista voidaan vetää monta johtopäätöstä. Ensinnäkin kaikki aiheet, joista nuori tuli kouluohjaajan kanssa juttelemaan koskivat tavalla tai toisella nuoren omaa elämää ja elämänpiirejä. Tutkimusjakson aikana ei ollut yhtään sellaista tilannetta, jolloin nuori olisi tullut kertomaan huolestaan jostain ystävästään tai toisesta nuoresta. Mitkään yhteiskunnalliset huolenaiheet eivät nousseet keskusteluissa esille, eikä keskustelun tarvetta ollut esimerkiksi maailmanlaajuisista asioista.

Keskustelut nuorten kanssa sisälsivät pääasiassa aina jonkun negatiivisen asian. Ainoastaan kolme kertaa tutkimusjakson aikana keskustelut liittyivät johonkin positiiviseen asiaan, kuten nousseisiin koenumeroihin tai tulevaan lomamatkaan. Tämä ei kuiten-

kaan mielestäni tarkoita sitä, että nuoren elämänpiirit olisivat jotenkin negatiivisia. Tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että iloisista ja positiivisista asioista nuori kertoo helpommin ystävilleen ja kavereilleen, kun taas huolet ja murheet ovat vaikeammin kohdattavia ja näin ollen aikuisen kanssa näistä asioista puhuminen voi olla turvallisempaa.

Itselleni valkeni tutkimusta tehdessä hyvin konkreettisesti se, miten vahva ammatillinen ero kouluohjaajan ja opettajan välillä on. Lähtökohtaisesti molemmat ammatit ovat nuoren kasvua tukevia ja yhteiskuntakelpoisuuden takaajia. Molemmissa ammateissa samat nuoret liikkuvat päivittäin näiden ammattiedustajien työympäristössä. Kariikoidusti sanottuna nuori pujottelee vuoroin ainedidaktikkojen ja humanistien välillä. Olkoonkin tämä omaan ”maailmaa syleilevään” ajattelumaailmaani hurja tilanne, se varmasti osaltaan kasvattaa nuorta kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja selviytymään erilaisissa tilanteissa.

Ennakkokäsityksenä tai oletuksena oli itselläni se, että oppitunnin jälkeiset nuorten puheenaiheet liittyisivät pääasiassa johonkin muuhun kuin koulutyöhön. Yllätyksenä tuli se, että noin puolet puheenaiheista liittyi kouluun, koulunkäyntiin, arvosanoihin tai oppitunteihin. Positiivista oli se, että nuoret jakoivat niin huolensa arvosanojen laskusta kuin onnensa niiden noususta. Tämä kertoo mielestäni siitä, että nuori on kiinnostunut omasta koulunkäynnistään ja omista suorituksistaan. Niihin muutamiin, joiden asenne koulua kohtaan on ”ihan sama”, pitäisi kiinnittää huomiota heti alusta alkaen. Se osoittaa kokemuksieni perusteella ensimmäisiä uhkia syrjäytymiseen ja masentuneisuuteen.

Lentävät kysymykset ovat tutkimuksen ydinaluetta. Kertooko kysymysten esittäminen nuorisotyöntekijälle siitä, että hänet on helppo kohdata ja siitä, että rento sekä avoin rooli antaa siihen mahdollisuuden? Näkevätkö nuoret kenties opettajan enemmän aikuisena ja auktoriteettina kuin nuorisotyöntekijän? Lentävistä lauseista nousi myös ajatus siitä, voidaanko nuori pitää erillään koulun ja vapaa-ajan välillä? Koulun nuorisotyöntekijänä liikun nuoren elämänpiireistä toiseen enkä voi sulkea silmiä vapaa-ajalla tapahtuneilta asioilta. Jotta nuorta voidaan tukea ja ymmärtää kokonaisuutena, on mielestäni tärkeää kuroa yhteen näitä elämänpiirejä. Nuorisotyöntekijä voi olla se aikuinen, joka näkyy niin koulussa kuin vapaa-ajallakin.

Virallisen koulun luomat rajat luovat liian kiireellisen aikataulun, jossa todelliselle kohtaamiselle olisi mahdollisuuksia ja epävirallisen koulun sisällä olevia suhteita pystyttäisiin tekemään näkyväksi. Opettajilla ei läheskään aina ole aikaa kuunnella nuorta. Aikuisen olemattomuus synnyttää nuorissa syrjäytyneisyyttä ja kiusaamistilanteita tapahtuu helpommin. Koulukiusaamisen ehkäisy on yksi niistä aiheista, joihin koulun nuorisotyöntekijän ammatillinen osaaminen nähdään kuuluvan. Mielestäni opettajat tarvitsevat tukea epävirallisen koulun sisällä olevien asioiden tukemisessa. Tässä on kyse nimenomaan oppilaiden ja opettajien keskinäisistä suhteista.

Koulunuorisotyöntekijän työlle on koulussa tilausta ja tämä tutkimus osoittaa, että hänestä voi muodostua nuoren elämälle hyvin tärkeä aikuinen. Miksei sitten kaikissa Suomen kouluissa ole jo vakinaista koulun nuorisotyöntekijän toimea? Resursseja järjesteltäessä kunnissa opetuksen järjestäminen asetetaan aina etusijalle. Turvallisuuden tunteen ja terveydellisen hyvinvoinnin takaaminen on myös tärkeää. Mutta miten voidaan määritellä, mikä on tärkeintä - elämän ja ryhmässä toimimisen taitojen oivaltaminen, sosiaalisen tuen saaminen vai opittavien asioiden takaaminen?

Kivelä (2011) toi omassa opinnäytteessään esille sen, että koulunuorisotyön vahvuus on siinä, että nuorten on helpompi lähestyä nuorisotyöntekijää ja nuorisotyö toisi viestiä myös vapaa-ajalta moniammatilliseen yhteistyöhön. Yhtälaillla Piikkiössä toiveet viestintuojasta ja moniammatillisuuden yhtenäistäjästä ovat kouluohjaajan kohdalla korkealla. Kivelän tutkimuksessa nousevat esille samanlaiset yhteisöpedagogin toimintaympäristöt, joissa Piikkiön yhtenäiskoulussa kouluohjaajana olen toiminut.

Hotakan (2012, 52) mukaan työntekijöiden liikkuvuus vaikeuttaa moniammatillista yhteistyötä ja toiminnan suunnitelmallisuutta. Koulunuorisotyöstä Mikkeliissä haluttaisiin myös pysyvää. Koska olen ollut alusta alkaen Piikkiön koulussa vakituksena, voidaan siellä puhua jo pysyvyydestä ja siitä opettajat ovatkin tyytyväisiä. Hotakka nostaa esille koulunuorisotyöhön liittyvistä haasteista muun muassa opettajakunnan epävarmuuden uuden ammattilaisen osaamistasosta ja haastavuuden aikuisten kohtaamisessa. Nämä ovat samanlaisia haasteita, joihin olen törmännyt myös Piikkiössä.

Paju (2011) ja Hoikkala viettivät vuoden yhden yläkoululuokan mukana ja tekivät kattavaa tutkimusta siellä vallitsevista sosiaalisista suhteista ja koulun sisällä olevista virallisista ja epävirallisista tasoista. Heidän tutkimuksensa keskittyi enemmän luokahuonetilaa ja siellä syntyviin jännitteisiin ja opettajan autoritäärisyyteen. He ovat pohtineen muun muassa ryhmädynamiikkaa, johon opettaja heidän mielestään keskeisenä osana kuuluu. Omassa työssä sivusin heidän hahmottamiaan sosiaalisia käytäviä ja sitä kuinka vaikeaa koulussa olo voi nuoren mielestä olla – ilman että opettajalla on siitä minkäänlaista käsitystä.

Tämän opinnäytteen tutkimustulokset ja analyysit ovat hyvin pitkälle omaan ammatilliseen kokemukseen ja näkemykseen perustuvia. Tutkimus on tekemäni tuote ja kirjoittamani kertomus, jonka joku toinen voisi toteuttaa erilaisena versiona samasta aiheistosta. Tämä on yhdenlainen näkökulma Piikkiön yhtenäiskoulun nuorten arjesta. Uskon tutkimukseni tuottavan ymmärrystä tutkimuskohteesta ja herättävän myös keskustelua, joka voi parhaimmillaan johtaa asioiden kehittymiseen. Tutkimuksen aihe tuli käytännön työstä ja olen kirjoittanut tutkimusaiheesta ymmärrettävästi myös muiden koulunuorisotyöstä kiinnostuneiden näkökulmasta. Tulosten luotettavuus on perusteltavissa myös siksi, että viiden vuoden ajan työssäni koulunuorisotyöntekijänä minulle on syntynyt todellisia näkemyksiä koulun sisäisestä maailmasta. Keskustelujen ylöskirjaaminen työpäivän aikana oli haasteellista ja osin merkinnät olivat siksi puutteellisia.

Kivelän (2011) ja Hotokan (2012) opinnäytteissä on tutkittu nuorisotyötä kouluympäristössä sen vasta alkaessa. Tämän opinnäytteen taustalla on pitkäaikainen työkokemukseni koulussa ja moniammatillisessa työryhmässä kouluohjaajana. Piikkiön ja Kaarinan kuntaliitoksen jälkeen kaikkiin Kaarinan kaupungin yhtenäiskouluihin palkattiin nuorisotyöntekijät kouluohjaaja-nimikkeellä. Työnkuvat vaihtelevat eri koulujen tarpeiden mukaan. Yhtenäistä työnkuvaa on pyritty rakentamaan yhdessä nuorisopalveluiden ja sivistyspalveluiden kanssa. Yksityiskohtaiset yhteiset työnkuvat eivät ole olleet tarpeen, mutta suurempia yhtenäisiä linjoja on pyritty luomaan. Tässä tehtävässä koulunuorisotyön tutkimukset, kehittämishankkeet, ammattiyhdistykset ja opetusministeriö ovat avainasemassa.

Tämän opinnäytteen tulokset kertovat koulunuorisotyöntekijän tarpeellisuudesta, mutta samalla haasteellisuudesta vahvistaen näkemystäni. Olisikin mielenkiintoista jatkaa tutkimusta ja ottaa mukaan moniammatillisissa työryhmissä toimivien ammattilaisten ääni, kuten Hotokka (2012) on Mikkelissä tehnyt. Olisi myös tärkeää löytää keinoja ja kvalitatiivisia mittareita, joilla voitaisiin mitata koulunuorisotyön vaikuttavuutta ja kartoittaa nuorten palautteita heidän kokemuksistaan kohdata koulunuorisotyöntekijä. Opettajan ja oppilaan, oppilaan ja kouluohjaajan, opettajan ja kouluohjaajan väliset suhteet ja kanssakäymiset koulun arkipäivässä olisivat myös kiinnostava tutkimusaihe.

LÄHTEET

Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko. Sajavaara, Paula. 1997. 10. painos. 2003. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Hotokka, Mervi. 2012. Koulunuorisotyön tarpeen arviointi Mikkeliissä. ”Kouluissahan ne nuoret on, kun ne on pakotettu tänne!”. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Huttunen, Anna-Leena. 2003. Modernisaation ja nuorten elämänpiirien ilmeneminen suosikin kirjepalstalla 1969 - 1970 ja 1999 - 2000. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Kiilakoski, Tomi. 2012. Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Tilannekatsaus. Opetushallitus.

Kivelä, Saija. 2011. Mitä sä teet? Nuorten kohtaamisia koulunuorisotyön arjessa. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Kuronen, Marjo. 2004. Valtaistumista ja voimavaraistumista. Feministisiä näkökulmia empowermentiin sosiaalityön käsitteenä ja käytäntönä. Teoksessa Kuronen, Marjo, Granfelt, Riitta, Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (toim.). Sukupuoli ja sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen 3. vuosikirja 2004. Juva. PS-kustannus.

Kuuskorpi, Marko. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö. Käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Turun yliopisto. Turku. Painosalama OY.

Laine, Kaarlo. 1997. Ameba pulpetissa. Koulun arkikulttuurin jännitteitä. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 13. Jyväskylän yliopisto.

Laine, Kaarlo. 2000. Koulukuvia. Koulu nuoren kokemistilana. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 43. Jyväskylän yliopistopaino.

Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.). 2007. Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere. Vastapaino.

Leppä, Tanja. 2010. Nuorisotyö kouluissa: Hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja kasvun tukea. Kommentti. Nuorisotutkimuksen verkkokanava. www.dokumentti.fi.
<http://www.kommentti.fi/kolumnit/nuorisoty%C3%B6-kouluissa-hyvinvointia-yhteis%C3%B6llisyytt%C3%A4-ja-kasvun-tukea>. Julkaistu 22.3.2010. Luettu 3.1.2013.

Lämsä, Anna-Liisa (toim.). 2009. Mun on paha olla – Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva. PS-kustannus.

Paju, Petri. 2011. Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 115. Helsinki. Hakapaino.

Pitkäranta, Ari. 2010. Laadullisen tutkimuksen työkirja. Satakunnan ammattikorkeakoulu. www.dokumentti.fi.
http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf. Julkaistu 5.2.2010. Luettu 11.12.2011.

Pohjola, Kirsi. 2010. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia ja raportteja - Research Reports.

Sarha, Marja-Liisa (toim.) 2005. Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja C/13.

Savolainen, Tuija. 2010. Haastava nuori ja koulunkäynti – opas opettajille. Opetushallituksen SAIREKE –hankkeen materiaaleja 2010. Opetushallitus. Tuusula. www.dokumentti.fi.
http://www.kalliomaa.net/opas_haastava_2010.pdf. Luettu 28.5.2012.

Suomen akatemian tutkimuseettiset ohjeet. 2003. www-dokumentti.

<http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Suomen%20Akatemian%20eettiset%20ohjeet%202003.pdf> Päivitetty 11.6.2008. Luettu 13.1.2012.

Vuorinen, Kimmo. 2005. Etnografia. Ovaska, Saira, Aula, Anne & Majaranta, Päivi. (toim.) Käytettävyytystutkimuksen menetelmät, 63-78. Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1.